

Revisionsrapport

Samverkan - socialnämnden och överförmyndarnämnden Gällivare kommun

Jenny Engelmark
Cert. kommunal
revisor

Oktober 2018

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	2
2.	Inledning	3
2.1.	Bakgrund	3
2.2.	Syfte, revisionsfråga och kontrollmål.....	3
2.3.	Revisionskriterier	4
2.4.	Metod och avgränsning	4
3.	Granskningsiakttagelser	5
3.1.	Samverkan på politisk nivå	5
3.2.	Samverkan på tjänstemannanivå	5
3.3.	Rutiner.....	6
3.4.	Uppföljning av samverkan	7
3.5.	Länsstyrelsens senaste tillsyn	7
4.	Bedömning	9

1. *Sammanfattning*

På uppdrag av revisorerna i Gällivare kommun har PwC genomfört en granskning avseende om socialnämnden och överförmyndarnämnden har säkerställt att samverkan sker på ett ändamålsenligt sätt. Revisorernas bedömning av väsentlighet och risk har legat till grund för valet av granskningsinriktning.

Vår sammanfattande bedömning är att socialnämnden och överförmyndarnämnden delvis har säkerställt att samverkan sker på ett ändamålsenligt sätt. Vi baserar vår bedömning på framförallt följande iakttagelser:

- Samverkan sker till viss del på politisk nivå, framförallt genom de ordförandeträffar där bland annat socialnämndens och överförmyndarnämndens ordförande deltar. Utöver detta finns ingen formaliserad samverkan mellan socialnämnden och överförmyndarnämnden. Samverkan sker dock på förekommen anledning och även då framförallt mellan nämndsordförandena. Vi har genom granskningen inte erhållit några indikationer på att samverkan på politisk nivå inte skulle vara tillräcklig för att ge förutsättningar för ett ändamålsenligt arbete inom området.
- Samverkan sker till viss del på tjänstemannanivå, framförallt vad gäller individärenden och på förkommen anledning. Däremot saknas strukturerade och formaliserade former för samverkan på tjänstemannanivå mellan representanter från överförmyndarexpeditionen och socialförvaltningen. En mer strukturerad samverkan skulle kunna bidra till att utveckla förutsättningarna för ett ändamålsenligt arbete inom området samt öka förståelsen för varandras uppdrag och befogenheter.
- Överförmyndarnämnden har kända och tillämpade rutiner vad gäller handläggning av anmälan från socialnämnden och dess förvaltning samt vad gäller utredning och tillsättning av gode män och förvaltare.
- Till viss del finns tydliga och ändamålsenliga rutiner inom socialtjänsten vid misstanke om att den enskilde har behov av god man eller förvaltare. Tillämpningen av rutinen är dock inte säkerställd i tillräcklig omfattning inom socialförvaltningens verksamheter.
- Socialnämnden och överförmyndarnämnden inte har säkerställt att uppföljning sker avseende hur samverkan utvecklas inom området.

Rekommendationer

För att ytterligare utveckla området rekommenderar vi socialnämnden och överförmyndarnämnden att:

- Se över behovet av en mer strukturerad och formaliserad samverkan mellan socialförvaltningen och överförmyndarnämnden.
- Säkerställa att samverkan mellan de båda nämnderna följs upp i tillräcklig omfattning.

Vi vill även rekommendera socialnämnden att säkerställa att de rutiner som finns inom området är kända och tillämpade.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Inom lagstiftning, till exempel Hälso- och sjukvårdslagen (HSL), Socialtjänstlagen (SoL) och Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ställs krav på att samverkan kring insatser för den enskilde ska ske vid behov. I Förvaltningslagen framgår att varje myndighet ska lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten.

En enskild individ kan hamna i situationer som medför att denne på grund av sjukdom eller liknande tillstånd har bristande rättshandlingsförmåga. Exempel på ett sådant tillstånd kan vara psykisk ohälsa, demens, skada eller annan sjukdom. För den enskilde som är omyndig (under 18 år) är möjligheterna att ingå avtal begränsade och genom det saknar personen i stort rättshandlingsförmåga. I ex-vis dessa fall kan den enskilde individen behöva en god man eller förvaltare.

En anmälan om behov av god man kan göras av ex-vis personal inom socialförvaltningen till kommunens överförmyndarnämnd eller tingsrätten. Det är vanligt att behov av god man eller förvaltare uppmärksammas av personal inom socialtjänsten eller hälso- och sjukvården och att anmälan inkommer den vägen. Kommunens överförmyndarnämnd utreder behov av god man och om överförmyndarnämnden anser att det finns behov av god man skickas ansökan till tingsrätten. Tingsrätten är sedan den instans som förordnar god man eller förvaltare. Överförmyndarnämnden kan i vissa fall förordna god man enligt föräldrabalken.

Revisorerna har utifrån risk och väsentlighet bedömt det som angeläget att granska om socialnämnden och överförmyndarnämnden säkerställt att samverkan sker på ett ändamålsenligt sätt.

2.2. Syfte, revisionsfråga och kontrollmål

Syftet med granskningen har varit att bedöma om socialnämnden och överförmyndarnämnden har säkerställt att samverkan sker på ett ändamålsenligt sätt. Följande kontrollmål har varit styrande för granskningen:

1. Samverkan sker på politisk nivå och är tillräcklig för att ge förutsättningar för ett ändamålsenligt arbete inom området
2. Samverkan sker på tjänstemannanivå och är tillräcklig för att ge förutsättningar för ett ändamålsenligt arbete inom området
3. Det finns tydliga, ändamålsenliga och tillämpade rutiner inom socialtjänsten vid misstanke om att den enskilde har behov av god man eller förvaltare
4. Socialnämnden och överförmyndarnämnden följer upp hur samverkan inom området utvecklas
5. Resultat av länsstyrelsens senaste tillsyn av överförmyndarverksamheten och ev. behov av samt vidtagna åtgärder

Vi vill särskilt betona att kontrollmål 3 enbart berör socialnämnden och att kontrollmål 5 enbart berör överförmyndarnämnden.

2.3. Revisionskriterier

- Socialtjänstlagen 3 kap 5 §
- Förvaltningslagen 6 §
- Lag om stöd och service till vissa funktionsnedsatta 15 § 6 p.
- Föräldrabalken 11 kap

2.4. Metod och avgränsning

Granskningen har genomförts genom:

- Telefonintervjuer med socialnämndens ordförande, överförmyndarnämndens ordförande samt fyra tjänstepersoner från socialförvaltningen och tre tjänstepersoner från överförmyndarexpeditionen.
- Dokumentgranskning av riktlinjer och rutiner inom området, sammanträdesprotokoll, länsstyrelsens senaste granskningsrapport avseende överförmyndarverksamheten samt andra dokument med bäring på granskningsområdet.
- Upprättande av revisionsrapport. De som har intervjuats för granskningen har haft möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i rapporten innan offentliggörande. Revisionsrapporten har kvalitetssäkrats av Hans Forsström, certifierad kommunal revisor, PwC.

Revisionsobjekt i granskningen är varit socialnämnden och överförmyndarnämnden. I tid av gränsas granskningen till att i huvudsak omfatta verksamhetsåret 2018. I övrigt vad gäller avgränsning, se revisionsfråga och kontrollmål.

3. Granskningsiakttagelser

3.1. Samverkan på politisk nivå

Av granskningen framgår att samverkan mellan socialnämnden och överförmyndarnämnden inte är formaliserad, utöver de ordförandeträffar som hålls för nämndsordföranden i samtliga nämnder och kommunstyrelsen. I intervjuer beskrivs att samverkan på politisk nivå framförallt sker på förekommen anledning, till exempel om ett enskilt ärende som berör både överförmyndarnämnden och socialnämnden lyfts upp i respektive nämnd. Vidare framhålls att ansvarsförhållandena mellan socialnämnden och överförmyndarnämnden är tydliga liksom de båda nämndernas olika uppdrag.

I intervjuer lyfts även fram att det är ”korta vägar” mellan ordföranden i socialnämnden och överförmyndarnämnden och att om något särskilt uppstår som kräver samverkan så kontaktar de varandra. Genom intervjuerna får vi en bild av att den samverkan som i dag sker på politisk nivå ses som tillräcklig och att det i dagsläget inte finns behov av att formalisera den ytterligare.

Av de intervjuer som genomförts för granskningen har vi inte funnit något som tyder på att formerna för samverkan mellan socialnämnden och överförmyndarnämnden inte skulle ge tillräckliga förutsättningar för ett ändamålsenligt arbete inom området.

Bedömning

Vi bedömer att samverkan till viss del sker på politisk nivå, framförallt genom de ordförandeträffar där bland annat socialnämndens och överförmyndarnämndens ordförande deltar. Utöver detta finns ingen formaliserad samverkan mellan socialnämnden och överförmyndarnämnden. Samverkan sker dock på förekommen anledning och även då framförallt mellan nämndsordföranden. Vi har genom granskningen inte erhållit några indikationer på att samverkan politiskt inte skulle vara tillräcklig för att ge förutsättningar för ett ändamålsenligt arbete inom området.

3.2. Samverkan på tjänstemannanivå

Av granskningen framkommer att det vid granskningstillfället inte fanns något etablerat forum där representanter från överförmyndarexpeditionen kontinuerligt träffar handläggare och andra tjänstepersoner från socialförvaltningen. Under den tidsperiod då det kom många ensamkommande barn till Gällivare fanns en grupp där bland annat tjänstepersoner från socialförvaltningen och från överförmyndarexpeditionen ingick, men denna grupp uppges inte finnas kvar idag. Detta utifrån att antalet ensamkommande barn i kommunen minskat och att behovet av grupperingen då inte längre kvarstår.

I intervjuer lyfts fram att mycket av den kontakt som sker mellan tjänstepersoner på överförmyndarnämnden och socialförvaltningen sker på förekommen anledning. Det vanligaste exemplet på kontakt mellan överförmyndarexpeditionen och personal inom socialförvaltningen är när anmälan om behov av god man/förvaltare inkommer från

socialförvaltningen till överförmyndarexpeditionen. Kontakt tas även exempelvis om en god man eller förvaltare som inte fungerar, eller om det finns oklarheter kring vad en god man förväntas göra för huvudmannen. Av intervjuer framgår att det inte är helt tydligt vad som ingår i gode mäns/förvaltares uppdrag och vad personal inom socialförvaltningens verksamheter kan förvänta sig av dem. Vidare uppges det finnas behov av att informera och utbilda personal inom flertalet av socialförvaltningens verksamheter kring såväl överförmyndarexpeditionen som ställföreträdares uppdrag.

Överförmyndarexpeditionen uppger att de årligen skickar ut Riksförbundet frivilliga samhällsarbeters (RFS) skrift "Rollkoll" till socialförvaltningens chefer i syfte att tydliggöra rollfördelningen mellan gode män/förvaltare, anhöriga och de inom socialförvaltningen som utför insatser hos individer. Omsättningen på chefer inom socialförvaltningen uppges vara en utmaning när det gäller att nå ut med information till personal i de olika verksamheterna.

Andra exempel på samverkan som sker mellan överförmyndarexpeditionen och socialförvaltningen är när överförmyndarexpeditionen behöver inhämta uppgifter om en individ som ansökt om gode man eller när socialförvaltningen i sin tur anmäler behov av gode man till överförmyndarnämnden. Även här lyfts fram att det finns behov av att förbättra och underlätta samverkan mellan överförmyndarexpeditionen och handläggare inom socialförvaltningen samt tydliggöra vad som ingår i respektive parts uppdrag.

Genom de intervjuer som genomförts för granskningen får vi en bild av att det finns visst behov av att utveckla strukturerna för samverkan mellan överförmyndarexpeditionen och socialförvaltningen. Dels vad gäller informationsinsatser till personal inom socialförvaltningens verksamheter och dels kontinuerliga träffar mellan representanter från socialförvaltningen och överförmyndarexpeditionen.

Bedömning

Vi bedömer att samverkan till viss del sker på tjänstemannanivå, framförallt vad gäller individärenden och på förkommen anledning. Däremot saknas strukturerade och formaliserade former för samverkan på tjänstemannanivå mellan representanter från överförmyndarexpeditionen och socialförvaltningen. En mer strukturerad samverkan skulle kunna bidra till att utveckla förutsättningarna för ett ändamålsenligt arbete inom området samt öka förståelsen för varandras uppdrag och befogenheter.

3.3. Rutiner

Av granskningen framkommer att överförmyndarnämnden har rutiner som är kända och tillämpas vad gäller handläggning av anmälan från socialnämnden och dess förvaltning samt vad gäller utredning och tillsättning av gode män och förvaltare.

Av socialförvaltningen har vi erhållit rutiner som beskriver tillvägagångssättet när behov av god man/förvaltare upptäcks inom socialförvaltningens verksamheter. I rutinen framgår även vilka blanketter som ska användas när anmälan avseende god man/förvaltare ska skickas till överförmyndarnämnden respektive när den enskilde själv eller dennes anhöriga ansöker om god man/förvaltare.

Av rutinen och de intervjuer som gjorts framgår att behov av god man/förvaltare som upptäcks i någon av socialförvaltningens verksamheter ska gå via berörd handläggare som anmäler behovet till överförmyndarnämnden. I intervjuer beskrivs att den enskilde själv i första hand uppmanas göra en ansökan om god man/förvaltare. Den rutin vi har erhållit är från 2009 och efter vad som framgår av rutinen är den inte reviderad sedan dess. Vi ställer oss därför frågande till hur pass aktuell rutinen är och det finns behov av att se över den.

Av de intervjuer som genomförts för granskningen framkommer indikationer på att den rutin som finns avseende god man/förvaltare inte är känd i tillräcklig omfattning inom socialförvaltningens verksamheter.

Bedömning

Vi bedömer att det till viss del finns tydliga och ändamålsenliga rutiner inom socialtjänsten vid misstanke om att den enskilde har behov av god man eller förvaltare. Vi bedömer dock att tillämpningen av rutinen inte är säkerställd i tillräcklig omfattning inom socialförvaltningens verksamheter.

3.4. Uppföljning av samverkan

Genom vår granskning kan vi inte se att socialnämnden eller överförmyndarnämnden följt upp hur samverkan inom området utvecklas. I intervjuer framhålls att det inte funnits behov av uppföljning inom området. Vidare framhålls att om brister funnits vad gäller samverkan skulle dessa ha lyfts fram oavsett om det skett genom en mer strukturerad uppföljning eller ej.

Bedömning

Vi bedömer att socialnämnden och överförmyndarnämnden inte har säkerställt att uppföljning sker avseende hur samverkan utvecklas inom området.

3.5. Länsstyrelsens senaste tillsyn

För vår granskning har vi, utöver granskning av samverkan mellan socialnämnden och överförmyndarnämnden samt dessas verksamheter, även haft i uppdrag att sammanfatta resultatet av länsstyrelsens senaste tillsyn av överförmyndarnämnden samt vilka eventuella åtgärder som överförmyndarnämnden vidtagit utifrån tillsynen.

I protokollet för tillsynen, daterat 2018-04-20, framgår att länsstyrelsen anser att överförmyndarnämnden överlag arbetar i enlighet med gällande lagstiftning och de föreskrifter som finns inom området. Goda rutiner bedöms finnas och akterna handläggs överlag på ett lämpligt och rättssäkert sätt. Länsstyrelsens inspektion föranledde ingen kritik.

I protokollet nämns bland annat att överförmyndarverksamheten i Gällivare kommun har en hög andel förvaltarskap i förhållande till det totala antalet ärenden. Då förvaltarskap är en ingripande åtgärd som inte ska finnas längre än nödvändigt uppmanar länsstyrelsen överförmyndaren att fortsatt se över sina rutiner vad gäller vilket underlag som ska inhämtas samt vid vilket tidsintervall.

Vidare anser länsstyrelsen att överförmyndaren bör se över sina rutiner för inkomna handlingar som förvaras separat under exempelvis granskning av årsräkning.

Länsstyrelsen uppmanar överförmyndarnämnden att se över sina rutiner för att ställa arvodesbeslut även till huvudmannen. Vidare erinrar länsstyrelsen att i de fall överförmyndaren gör bedömningen att arvodesbeslut inte ska expedieras till huvudmannen så ska det framgå av en tjänsteanteckning som ska dateras och förvaras i respektive akt.

Överförmyndarexpeditionen har 2018-05-17 gått igenom och analyserat synpunkterna från länsstyrelsens granskning. Utifrån detta har förslag till åtgärder redovisats 2018-05-29 till överförmyndarnämnden tillsammans med rapporten. Nämnden beslutade att lägga informationen till handlingarna.

4. Bedömning

Den revisionsfråga som granskningen har haft att besvara är om socialnämnden och överförmyndarnämnden har säkerställt att samverkan sker på ett ändamålsenligt sätt?

Vår sammanfattande bedömning av revisionsfrågan är att socialnämnden och överförmyndarnämnden delvis har säkerställt att samverkan sker på ett ändamålsenligt sätt.

Oktober 2018

Jenny Engelmark

Projektledare och uppdragsledare